

DOPORUČENÍ ROZSAHU VZDĚLÁVÁNÍ

V OBLASTI ZÁKLADNÍ OBSLUHY OSOBNÍHO POČÍTAČE PŘI VYUŽÍVÁNÍ MEZINÁRODNÍHO STANDARDU ECDL

ÚVODNÍ INFORMACE

Tento dokument byl vypracován na základě podnětů a na žádost některých úřadů práce a celé řady akreditovaných komerčních a veřejných vzdělávacích institucí, které se účastní na přípravě a realizaci rekvalifikačních kurzů v oblasti základní obsluhy osobního počítače.

Cílem dokumentu je poskytnout všem zúčastněným subjektům praktické podklady pro přípravu vzdělávacích programů a/nebo pro jejich hodnocení v rámci vyhlášených výběrových řízení. Lze předpokládat, že tyto podklady bude možné stejně dobře využít obecně v rámci systému dalšího vzdělávání MŠMT.

VYSVĚTLENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Osnovy ECDL ... (tzv. ECDL Syllabus), jsou mezinárodně platným, jednotným a veřejně dostupným dokumentem (http://www.ecdl.cz/zakladni_moduly.php), který může být libovolně využit jako podklad pro přípravu na ECDL testy a/nebo pro přípravu vzdělávacích programů v oblasti základní počítačové gramotnosti.

Testy ECDL ... představují praktický proces, jehož cílem je ověřit, zda je libovolná osoba schopna využívat základní informační a komunikační technologie alespoň na takové úrovni, která odpovídá mezinárodně dohodnuté definici počítačové gramotnosti (ECDL Syllabus).

Moduly ECDL ... ECDL Syllabus i testy ECDL se týkají sedmi základních oblastí znalostí a dovedností. Jsou to:

Modul 1 – *Základní pojmy informačních a komunikačních technologií*
Modul 2 – *Používání počítače a správa souborů*
Modul 3 – *Zpracování textu*
Modul 4 – *Tabulkový procesor*
Modul 5 – *Použití databází*
Modul 6 – *Prezentace*
Modul 7 – *Práce s internetem a komunikace*

ECDL certifikát ... Mezinárodně platný doklad počítačové gramotnosti držitele. Doklad garantuje, že držitel je schopen využívat počítač ve všech výše vyjmenovaných oblastech alespoň do hloubky definované v ECDL Syllabu.

Osvědčení ECDL Start ... Mezinárodně platný doklad, který garantuje, že držitel je schopen využívat počítač ve čtyřech konkrétních oblastech alespoň do hloubky definované v ECDL Syllabu (v odpovídající oblasti).

Vzdělávání podle osnov ECDL ... (podle ECDL Syllabu) je vzdělávací proces, jehož cílem je naučit vzdělanou osobu nejméně takovým znalostem a dovednostem, které definuje ECDL Syllabus. Přitom je důležité, že vzdělávat dle osnov ECDL je možné i v jedné vybrané dílčí oblasti, v několika vybraných oblastech nebo ve všech oblastech definovaných v ECDL Syllabu.

Akreditace vzdělávacích programů ... je schvalovací proces, který je na základě zákona oprávněno samostatně provádět MŠMT.

Akreditace vzdělávacích programů podle osnov ECDL ... (podle ECDL Syllabu) je schvalovací proces, který je na základě zákona oprávněno samostatně provádět MŠMT. Při tomto schvalovacím procesu však musí být z pohledu využití autorských práv konceptu ECDL mimo jiné dodržena shoda rozsahu a hloubky vzdělávacího programu s ECDL Syllabem nebo jeho dílčí částí.

Akreditované testovací středisko ECDL ... vzdělávací instituce, která je smluvně oprávněna organizovat ECDL testy a má tedy odborné předpoklady i pro vzdělávání podle osnov ECDL (ECDL Syllabu). Testovací středisko dokládá svoje oprávnění tzv. Certifikátem o akreditaci, jehož platnost je ale podmíněna uvedením střediska v seznamu na oficiálních stránkách ECDL-CZ (<http://www.ecdl.cz/strediska.php>). Akreditaci ostatních subjektů, tj. testovacích místností a testerů není třeba dokládat, neboť národní informační systém pro ECDL testování neumožní, aby byl pro ECDL testování využit jakýkoli aktuálně neakreditovaný subjekt.

STANOVISKO NÁRODNÍHO LICENCIÁTA ECDL

Zahrnutí konceptu ECDL jako obsahového standardu vzdělávání v oblasti obsluhy osobního počítače je jednoznačně správným krokem. Dochází tak k posunu a ke sladění standardů základního stupně počítačové gramotnosti v ČR s principy uznávanými Evropskou komisí a mnoha zeměmi EU (například tisková zpráva http://www.ecdl.cz/aktuality_zajimavosti.php - k vydání 9 milióntého ECDL indexu).

Při nasazení konceptu ECDL je vhodné vzít v úvahu zkušenosti renomovaných vzdělávacích institucí, které se pohybují v oblasti počítačové gramotnosti dostatečně dlouhou dobu, a které tím pádem mohou objektivně zhodnotit jednotlivé vývojové trendy na poli počítačové gramotnosti během posledních patnácti let. Základní zkušenosti lze shrnout do několika bodů:

- Průměrná úroveň počítačové gramotnosti v ČR stoupá.
- Úroveň počítačové gramotnosti v populaci není homogenní, nýbrž odpovídá obvyklému Gaussovu rozdělení, tj. majorita ve společnosti je doplněna o dvě velmi málo a velmi dobře vzdělané minority.
- V období hospodářské konjunktury je relativně vysoká zaměstnanost, a proto rekvalifikační kurzy navštěvují vesměs osoby z dolní části sociální spektra tj. osoby s nejnižší (často nulovou) počítačovou gramotností a osoby často s nižším stupněm vzdělání, často i s malým obecným potenciálem pro získávání teoretických znalostí a s nízkým stupněm induktivního myšlení. V období nastupující hospodářské krize se struktura frekventantů rekvalifikační pravděpodobně částečně pozmění, nikoli však zásadně.

Z uvedeného plyne, že naprosto nesprávným trendem je snižování časové dotace na počítačové vzdělávání na této (nejnižší) úrovni zdůvodňované obecným nárůstem počítačové gramotnosti. Právě na tomto nesprávném závěru ale staví některé méně zkušené vzdělávací instituce svoje vzdělávací programy, když je koncipují jako kratší, ekonomicky méně náročné a zakončené pouze vlastní interní závěrečnou zkouškou. „Úspěšnost“ takových programů je zdánlivě vysoká, avšak sporná je návratnost investovaných prostředků. Je totiž otázkou, zda tyto programy skutečně plní svůj cíl a jak se jejich absolventi uplatní v praxi.

Koncept ECDL ale představuje nekompromisní standard. Závěrečné testování je objektivní. Nicméně, při jeho využití se lze obávat následujícího vývoje:

- Aplikace standardu ECDL formou vzdělávání dle osnov ECDL a/nebo závěrečných ECDL testů může znamenat jisté mírné globální navýšení cen kurzů jako celků, neboť je třeba mimo jiné zahrnout zvýšený náklad za testování akreditovanými středisky.
- Z důvodů ekonomického tlaku budou pak úřady práce preferovány „levnější“ (tj. vesměs „kratší“) vzdělávací programy.
- Důsledkem této vynucené preference bude nízká (resp. velmi nízká) úspěšnost u závěrečných ECDL testů => neúspěšnost kandidáta absolvujícího rekvalifikační kurz.
- Může být učiněn nesprávný závěr, že standard ECDL „není vhodný“ (je příliš vysoký), což uvrhne koncepci vzdělávání v této oblasti „o řadu let zpět“.

JAK TEDY VHODNĚ APLIKOVAT MEZINÁRODNÍ KONCEPT ECDL DO REKVALIFIKAČNÍCH KURZŮ?

Níže uvedená doporučení vycházejí ze zkušeností řady renomovaných vzdělávacích institucí a ze statistických údajů národního informačního systému pro ECDL testování.

- Pro ověření znalostí a dovedností na závěr vzdělávacího procesu je nutné zvolit vhodnou (odpovídající) kombinaci ECDL testů, a to ve vztahu k výchozím znalostem a schopnostem účastníků.
 - Pro účastníky kurzů s nulovou nebo velmi malou vstupní úrovní počítačové gramotnosti není vhodné použít kompletní ECDL testy ze všech oblastí ECDL Sylabu (tzv. ECDL komplet“), neboť záběr tematických oblastí je pro tuto skupinu příliš různorodý. Statisticky nevhodnější (údaje platné pro ČR) je využití úrovně „ECDL Start“ (pouze 4 moduly), a to v oblastech (modulech) č. 2, 3, 4 a 7.
 - Pro účastníky kurzů, kteří již s některými kancelářskými aplikacemi běžně pracovali (např. přišli o kvalitní pracovní příležitost z důvodu nastupující hospodářské krize) lze využít úroveň „ECDL komplet“, tj. požadovat složení všech sedmi ECDL testů. Přitom pojem „běžná práce s kancelářskými aplikacemi“ je ale třeba chápat důsledně. Nelze jej například zaměnit za fakt, že účastník se účastnil během studia výuky informatiky.
- Jsou-li součástí akreditovaného vzdělávacího programu také testy ECDL, je třeba zvolit odpovídající časovou dotaci a odpovídající časové rozložení vzdělávacího programu. Níže uvedené doporučené časové dotace vychází z historických praktických zkušeností vzdělávacích institucí – akreditovaných testovacích středisek ECDL o znalostech a schopnostech účastníků rekvalifikačních kurzů a lze předpokládat, že ve srovnání se statisticky průměrnou cílovou skupinou účastníků (viz níže uvedená statistická data) jsou časové dotace této skupiny delší.
 - Pro účastníky s nulovou nebo velmi malou vstupní úrovní počítačové gramotnosti, a pro úroveň „ECDL Start“, je minimální doporučenou časovou dotací cca 80 vyučovacích hodin rozdělených do 15 dnů (3 týdny).

- Pro účastníky s nulovou nebo velmi malou vstupní úrovní počítačové gramotnosti, a pro úroveň „ECDL komplet“, je minimální doporučenou časovou dotací cca 150 vyučovacích hodin rozdělených do 25 dnů (5 týdnů). Tuto kombinaci ale nelze doporučit. Témata některých modulů (databáze, prezentace) často přesahují potenciální možnosti účastníků. Zkušenosti ukazují, že vesměs nepomůže ani zvýšení časové dotace.
- Pro účastníky, kteří s některými kancelářskými aplikacemi běžně pracovali, a pro úroveň „ECDL komplet“ je minimální doporučenou časovou dotací 70 vyučovacích hodin rozdělených do 10 dnů (2 týdny).
- Pro účastníky, kteří s některými kancelářskými aplikacemi běžně pracovali, a pro úroveň standardu „ECDL Start“ je minimální doporučenou časovou dotací 30 vyučovacích hodin rozdělených do 5 dnů (1 týden). Tuto kombinaci lze doporučit v případech, kdy účastníci jsou schopni složit kompletní ECDL testy a kdy je současně požadována nižší cena kurzů.

JAKOU ÚSPĚŠNOST ECDL TESTŮ LZE OČEKÁVAT A JAK JI DOLOŽIT?

V každém případě je třeba počítat s tím, že úspěšnost účastníků u závěrečných ECDL testů pravděpodobně nebude vždy 100%, a to zejména na první pokus. Je třeba dodat, že každý účastník vzdělávacích kurzů, tak jako každý jiný uchazeč o ECDL certifikát, má možnost jednotlivé neúspěšné testy ve vlastní režii opakovat a získat tak i později některý z mezinárodně platných ECDL dokladů.

Otázkou je, zda úspěšnost v rekvalifikačním kurzu má být dána a doložena jednoznačně získáním příslušného ECDL dokladu (Osvědčení ECDL Start nebo ECDL certifikát). Obecně je třeba přiklonit se k názoru, že by tomu tak být mělo. Jistou alternativou by ale mohl být požadavek na dílčí splnění, např. 2 nebo 3 moduly ze 4 (v případě „ECDL Start“) resp. 5 nebo 6 ze 7 (v případě „ECDL komplet“).

Z principu věci je ale také možné považovat za úspěch složení byť jediného vybraného dílčího ECDL testu, neboť každý test obsahově odpovídá jedné z tematických oblastí ECDL Sylabu (modulu). Tento dílčí úspěch může každý testovaný účastník kurzu doložit mezinárodně platným ECDL indexem, ve kterém jsou potvrzeny pouze kladné výsledky testů z jednotlivých modulů.

Následující statistické údaje byly získány z národního informačního systému pro ECDL testování WASET, který provozuje a spravuje národní sublicenciát konceptu ECDL – společnost CERTICON a.s.. Tyto údaje mimo jiné zřetelně ukazují, že ECDL testy jsou svoji obtížností přiměřené úrovni počítačové gramotnosti naší populace.

Z údajů je dále zřejmé, jakou úspěšnost testů ECDL je možné očekávat u průměrného testovaného uchazeče s přihlédnutím na stratifikaci do tří věkových skupin (do 20 let, 20 až 50 let, nad 50 let) či podle maximálního dosaženého vzdělání, a to bez zohlednění způsobu a doby trvání přípravy na tyto testy.

Podle dosaženého vzdělání	Podle věkové skupiny	Úspěšnost testu z modulů 2, 3, 4 a 7 pro získání Osvědčení ECDL Start (na 1. pokus)	Úspěšnost testu ze všech modulů pro získání ECDL certifikátu (na 1. pokus)
bez rozlišení	bez rozlišení	63,5%	66,6%
bez rozlišení	do 20 let	63,0%	67,2%
bez rozlišení	20 až 50 let	68,4%	67,9%
bez rozlišení	nad 50 let	42,1%	47,9%
VŠ	bez rozlišení	72,7%	80,4%
VŠ	20 až 50 let	80,0%	83,1%
VŠ	nad 50 let	53,0%	61,1%
nižší než VŠ	bez rozlišení	61,1%	63,2%
nižší než VŠ	do 20 let	63,0%	67,2%
nižší než VŠ	20 až 50 let	65,5%	63,2%
nižší než VŠ	nad 50 let	36,9%	38,3%

Podle dosaženého vzdělání	Podle věkové skupiny	Úspěšnost M1 (na 1. pokus)	Úspěšnost M2 (na 1. pokus)	Úspěšnost M3 (na 1. pokus)	Úspěšnost M4 (na 1. pokus)	Úspěšnost M5 (na 1. pokus)	Úspěšnost M6 (na 1. pokus)	Úspěšnost M7 (na 1. pokus)
bez rozlišení	bez rozlišení	85,0%	83,2%	86,5%	84,9%	84,5%	86,8%	87,4%
bez rozlišení	do 20 let	82,3%	91,2%	90,2%	89,7%	89,5%	94,0%	94,2%
bez rozlišení	20 až 50 let	85,9%	84,6%	88,3%	86,6%	84,6%	86,9%	88,9%
bez rozlišení	nad 50 let	82,8%	62,3%	68,4%	66,1%	66,4%	61,7%	68,3%
VŠ	bez rozlišení	96,2%	88,4%	91,7%	90,7%	90,2%	90,9%	92,7%
VŠ	20 až 50 let	96,5%	92,0%	94,7%	93,9%	91,8%	93,1%	95,5%
VŠ	nad 50 let	94,2%	73,3%	79,0%	76,7%	79,3%	76,3%	80,6%
nižší než VŠ	bez rozlišení	82,5%	82,1%	85,3%	83,6%	83,1%	85,8%	86,2%
nižší než VŠ	do 20 let	82,3%	91,2%	90,2%	89,7%	89,5%	94,0%	94,2%
nižší než VŠ	20 až 50 let	83,1%	82,6%	86,6%	84,7%	82,3%	85,0%	87,2%
nižší než VŠ	nad 50 let	76,3%	56,8%	63,2%	61,0%	57,0%	51,3%	62,2%

Zpracoval manažer ECDL-CZ, Ing. Jiří Chábera, 224 904 200, chabera@ecdcl.cz, zdroj: národní informační systém pro ECDL testování.